

B

BOUW
UNIE

Kostprijsberekening in de bouw

Basisbegrippen, vuistregels
en aandachtspunten

**BOUW
UNIE**

Kostprijsberekening in de bouw

Basisbegrippen, vuistregels
en aandachtspunten

Woord vooraf

De juiste prijsbepaling voor een project is een van de grootste uitdagingen voor bouwondernemers. Elk bouw- of renovatieproject is anders en dat maakt het zeker niet gemakkelijk. De aard en de omvang van de werken verschillen elke keer. En ook de moeilijkheidsgraad en de arbeidsintensiteit variëren.

Om een goede kostprijsberekening te maken, heb je realistische rendementnormen en betrouwbare bedrijfsgegevens nodig. Dit is niet altijd evident, zeker niet voor jonge ondernemers. Hierdoor is de verleiding groot om de prijs te bepalen in functie van je concurrenten. Maar dat is geen goed idee. Pas als je weet wat de echte kostprijs is van jouw werk, weet je wanneer je winst zal maken en wanneer niet. Pas dan kan je voor elke klant de juiste (verkoop)prijs geven.

Met deze pocket willen we jou een aantal handvaten en tips meegeven zodat je prijsbepaling beter en juister verloopt.

Met je vragen kan je terecht bij je **Bouwunie**-adviseur Anja Larik. Haar gegevens vind je achteraan.

Hartelijk dank ook aan Mike Bogaerts, hoofdadviseur afdeling beheer en kwaliteit van Buildwise, voor zijn feedback en advies bij het tot stand komen van deze pocket. En aan Jesse Annendijck van SBB Accountants & Adviseurs voor zijn bijdrage over samenwerken met je accountant.

Jean-Pierre Waeytens

gedelegeerd bestuurder

Inhoudstafel

Woord vooraf	4
Maak tijd voor je kostprijsberekening	7
Een sterke prijsbepaling is het fundament van je onderneming	7
De onderneming en de noodzaak van winst	7
Opstelling van een verkoopprijs	8
Materiaalkosten en materiaalbeheer	13
Definitie van de materiaalkosten	13
Berekening van het benodigde materiaal	14
Materiaalbeheer	15
Arbeidskosten	17
De kosten voor mankracht	17
Berekening van het gemiddelde uurloon	18
De benodigde tijd	20
De controle (nacalculatie) van de gepresteerde uren	23
De kosten voor onderaannemers	24
De samenwerking met de onderaannemer	24
De controle (nacalculatie) van de onderaannemer	25
Machinekosten of materieelkosten	26
Typen van kosten	26
Berekening van het tarief	27

Specifieke bouwplaatskosten	28
Toerekeningsmethode voor de specifieke bouwplaatskosten	29
Algemene of indirecte kosten	32
Toerekeningsmethode voor de algemene kosten	33
Opvolging	34
Winst en risico	35
Nacalculatie	36
Optimaal samenwerken met je accountant	37
Afspraken met je accountant	37
Welke info kan je uit je boekhouding halen?	39
Overzicht van de meest courante grootboekrekeningen	42
Software	43
Een regieloon: wat is dat en hoe pak je dat aan	44
Wat is een regieloon?	44
Waar beginnen?	44
Aan de slag	45
Wat kan je prijs beïnvloeden?	47
Nacalculatie	47
Handige tools	48
Info	49

Maak tijd voor je kostprijsberekening

Een sterke prijsbepaling is het fundament van je onderneming

Bouwprojecten tot een goed einde brengen vraagt een brede kennis van zaken. Op technisch en organisatorisch vlak, zodat je kwaliteit kan leveren. En ook financieel moet het plaatje kloppen. Jouw onderneming kan alleen blijven bestaan én ook groeien als jouw projecten winst opleveren.

Om te weten wanneer je winst maakt en hoeveel, heb je inzicht nodig in je kosten en je inkomsten. De meeste kosten zijn direct toewijsbaar aan een project. Het gaat om de arbeidskosten, de te verbruiken materialen, de te presteren machine-uren en eventueel de uit te besteden werken aan derden. Maar er zijn ook indirecte of algemene kosten zoals het loon van de bediende, je boekhouder, de kosten van en voor je camionette, klein gereedschap, je ict-rekening ... en die moet je ook meetellen.

De kostprijsberekening, ook voorcalculatie genoemd, beperkt zich tot een zo goed mogelijke benadering van de te verwachten kosten aan de hand van het plan en het lastenboek.

Een degelijke voorcalculatie is belangrijk. Je hebt die nodig om je verkoopprijs te bepalen en het is de basis voor je werkvoorbereiding (hoeveel uren mankracht, welke en hoeveel materialen en welke machines heb je nodig om je werk te doen). Het is dus ook de basis voor je planning en voor je nacalculatie, en het laat je toe strategische beslissingen te nemen.

De onderneming en de noodzaak van winst

Het voortbestaan van een bouwbedrijf hangt af van:

- de ernst waarmee je als aannemer werkt en de kwaliteit van de uitgevoerde werken

- een correcte prijszetting: de door jou vastgelegde prijzen, die zowel de directe kosten, een toeslag voor de indirecte kosten en een toeslag voor de nettomarge (winst) bevatten
- het vooropgestelde winstdoel (noodzakelijk voor zelffinanciering)

Daarnaast zijn ook volgende facetten van belang:

- de betalingstermijn van de klant
- de juiste financieringsvorm
- betalingstermijnen van leveranciers
- marketing
- voorraadbeheer
- personeelsbeleid

Opstelling van een verkoopprijs

De verkoopprijs is de prijs waarvoor je een werk kan (of wil) uitvoeren voor een klant. De verkoopprijs bestaat uit:

A. Technische kostprijs = som van de directe kosten

- materialen
- materieel (machinekosten)
- mankracht
- werfinrichting (specifieke bouwplaatskosten)
- onderaannemers

B. Indirecte kosten, eventueel uitgesplitst in:

- algemene bouwplaatskosten
- algemene ondernemingskosten
- algemene werkplaatskosten

C. Winst + risico's

De eigenlijke kostprijs omvat de eerste twee punten. Winst is wat rest nadat je alle kosten in mindering van de omzet hebt gebracht. Met andere woorden je omzet of som van alle uitgaande facturen moet volstaan om alle kosten te dekken én winst te maken.

Directe arbeidskosten

Bepalend voor de directe arbeidskosten zijn de aard van de uit te voeren werken, de gekozen werkmethode en de mate waarin de werkzaamheden kunnen worden uitgevoerd (beïnvloeding van bereikbaarheid, moeilijkheidsgraad,

uitvoeringstermijn ...). Ze omvatten de totale loonkosten van de arbeiders inclusief sociale lasten en andere rechtstreekse onkosten. Een zaakvoerder die direct meewerkt op de werf en dus rechtstreeks factureerbare uren produceert, heeft een grote invloed op de gemiddelde arbeidskost en dus op de verkoopprijs van een arbeidsuur.

De directe arbeidskosten zijn het laagst als je de meest efficiënte werkmethode kiest en je ervoor zorgt dat de werken zonder onderbreking en in de juiste volgorde kunnen verlopen. De ervaring, vakbekwaamheid en het tempo van de werkkrachten hebben veel invloed op de directe arbeidskosten. Die kan je opkrikken door bijvoorbeeld je werknemers een gerichte opleiding te laten volgen.

Directe materiaalkosten

Door op een juiste wijze rekening te houden met het plan en bestek en de voorgeschreven hoeveelheden, zijn de kosten voor het te verwerken materiaal de meest stabiele post in de kostprijs. Maar je moet ook rekening houden met verliespercentages op de materialen.

Je mag ook niet nalaten om de meest recente kostprijs van de materialen op te vragen bij de leveranciers van de materialen. Dit gebeurt best aan de hand van offertes. Op het internet vind je veel informatie en de meeste handelaars hebben een webshop. Je kent zo vaak niet alleen de prijs maar krijgt ook info over de levertermijnen of de voorraad. Check zeker ook of de prijs bij bestelling dezelfde is als de prijs bij levering.

Materieelkosten

De kosten van het gebruikte materieel of van je machines worden vooral bepaald door:

- het soort materieel / hulpmateriaal / machines (eigen of gehuurde)
/ gereedschappen
- de wijze waarop je het gebruikt
- de duur dat je het gebruikt

Het is vanzelfsprekend dat je het beschikbare materieel best deskundig gebruikt, goed onderhoudt en op de meest efficiënte wijze inzet.

Kosten onderaannemers

Om misverstanden te voorkomen is het noodzakelijk afspraken met andere aannemers schriftelijk vast te leggen. Het gaat dan om de prijs maar ook over de wederzijdse rechten en plichten met betrekking tot:

- levering materiaal
- tijdstip van uitvoering
- kwaliteitseisen
- gebruik van materieel

Bouwunie heeft een model van onderaannemingsovereenkomst, gratis voor leden en te vinden op onze website www.bouwunie.be.

Specifieke bouwplaatskosten

Specifieke bouwplaatskosten zijn de kosten die direct samenhangen met de werkzaamheden op een welbepaalde bouwplaats maar die geen direct verband houden met één onderdeel van het werk. Een aantal voorbeelden hiervan zijn:

- ict-kosten op de werf
- kosten van terreinbewaking
- kosten voor werfinrichting
- kosten voor werfaansluiting elektriciteit
- de mobiliteitspremie
- huur werfcontainer of werf toilet

Deze kosten zijn meestal afhankelijk van de duurtijd van het bouwproject.

Indirecte kosten

Een bedrijf maakt altijd kosten, zelfs wanneer het geen activiteiten uitvoert. Indirecte of algemene kosten zijn kosten die we niet rechtstreeks aan projecten kunnen linken maar die wel noodzakelijk zijn voor de dagelijkse werking van het bedrijf. Deze kosten vormen dan ook een essentieel onderdeel van de kostprijsbepaling.

Een paar voorbeelden van indirecte kosten zijn:

- huur kantoor
- loonkost van het administratief personeel

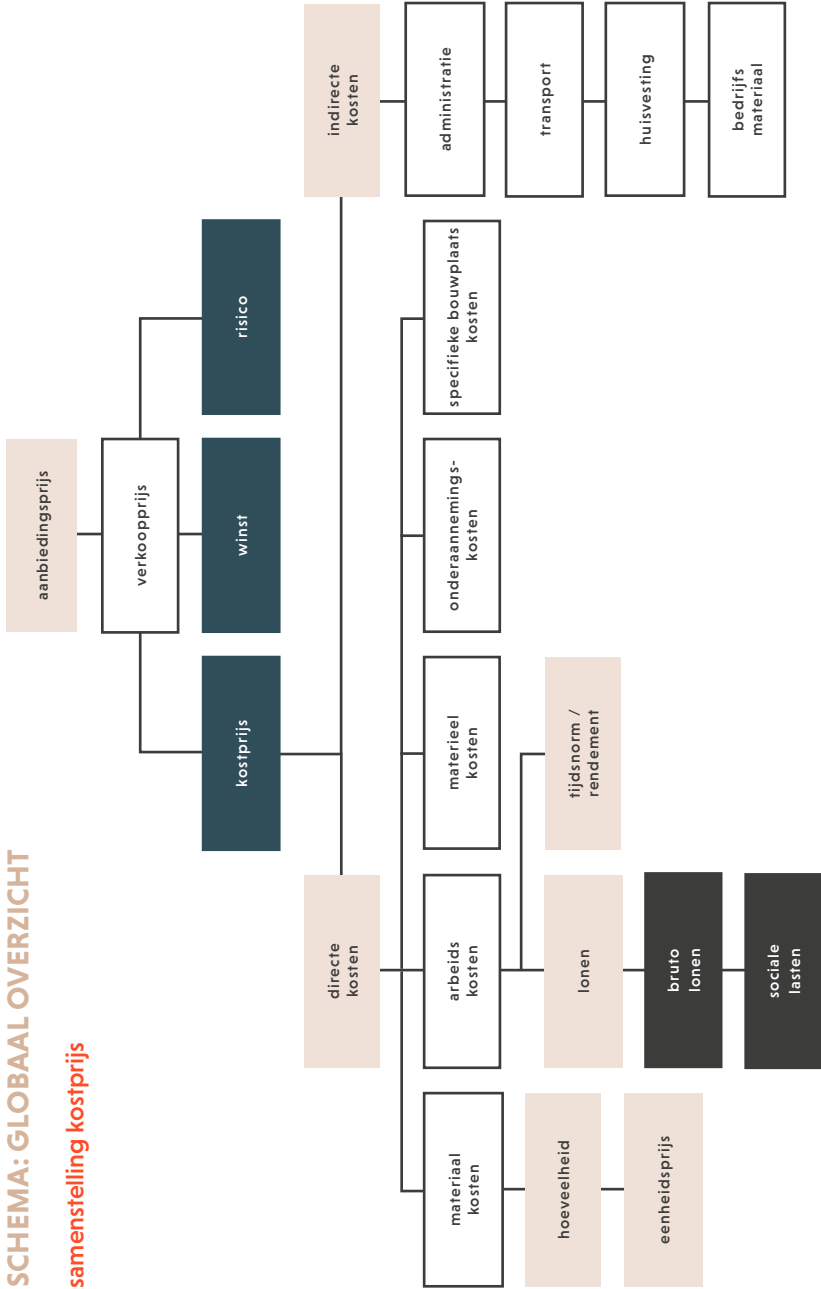
- vergoeding voor de zaakvoerder en / of meewerkende echtgenoot als deze niet rechtstreeks op de werf productief is
- telefoon- en internetkosten
- verwarming van bedrijfsgebouwen
- veiligheidsvoorzieningen op bedrijfsniveau
- milieumaatregelen op bedrijfsniveau

De doorrekening van deze kosten gebeurt gespreid over de werkzaamheden van de onderneming. Door het spreiden van deze kosten is het duidelijk dat langdurige, duurdere projecten - absoluut gezien - meer indirecte kosten bevatten dan kleinere, goedkopere werken.

Het is belangrijk dat je indirecte kosten correct en voldoende doorrekent aan je klanten. Hierop komen we later nog terug.

SCHEMA: GLOBAAL OVERZICHT

samenstelling kostprijs

Materiaalkosten en materiaalbeheer

Definitie van de materiaalkosten

Onder materiaalkosten verstaan we alle kosten van alle materialen die verwerkt worden in het uit te voeren werk. Je moet rekening houden met de materiaalhoeveelheden (welke hoeveelheden moet je voorzien) en met de materiaalprijzen (wat is de kostprijs van de te voorziene materialen).

De materiaalkost = materiaalkost per eenheid x materiaalhoeveelheid

De materiaalkosten omvatten:

- de aankoopprijs
- de transportkosten
- eventuele voorraadkosten
- eventueel een toeslag voor klein materiaal

Aankoopprijs

De aankoopprijs is de prijs die je betaalt aan je leverancier.

In deze prijs is de aftrekbare btw niet inbegrepen.

Transportkosten

De transportkosten zijn de kosten die je moet betalen voor de aanvoer van de materialen naar de bouwplaats. Deze kosten voeg je bij de aankoopprijs van de materialen.

Eventuele voorraadkosten

Het aanhouden van voorraad kost geld. Hier moet je rekening mee houden bij het bepalen van de kostprijs van het materiaal.

Toeslag klein materiaal

Je moet een kostprijs kleven op verwerkingsmateriaal zoals schroeven, bouten,

nagels, gebruik van een hamer, schroevendraaier, kruiwagens, (schroef)boormachines ... nodig om de andere materialen te verwerken.

Berekening van het benodigde materiaal

De materiaalhoeveelheden bereken je door de gegevens van het uit te voeren werk volledig te ontleden. Je gaat uit van je eigen opmeting of moet werken op basis van een bestek of een meetstaat die je herwerkt of vertaalt naar werfbewerkingen.

Opgelet: de meetstaat vermeldt de netto uit te voeren materiaalhoeveelheden en werkzaamheden. Hier stelt zich het probleem van de materiaalverliezen. Die moet je zo nauwkeurig mogelijk proberen te bepalen om het verliespercentage in de kostprijsberekening te kunnen incalculeren.

De ervaring leert dat er weinig aannemers zijn die de materiaalverliezen op een correcte manier berekenen. Deze paragraaf is dan ook belangrijk. Het slecht berekenen van de materiaalverliezen vervalst de kostprijsberekening en kan je geld kosten.

In de calculatie kan je een verliespercentage toepassen voor verlies aan materiaal, of je kan bij het vaststellen van het benodigde materiaal dit verlies direct incalculeren.

Het direct incalculeren van de materiaalverliezen

Je neemt onmiddellijk de totale hoeveelheid aan materialen die je nodig hebt om het werk uit te voeren.

De materiaalkost is dan de vermenigvuldiging van deze hoeveelheid met de inkoopprijs van het materiaal (eventueel vermeerderd met de transportkosten).

In de praktijk wordt deze methode het meest toegepast.

De verliespercentages en de vermenigvuldigingsfactor

De vermenigvuldigingsfactor (VF) is de verhouding van de totale hoeveelheid tot de netto-materiaalhoeveelheid.

netto-hoeveelheid	verlies
A	B
A + B = 100%	

$$VF = \frac{\text{totale hoeveelheid}}{\text{netto-hoeveelheid}} = \frac{A + B}{A}$$

De totale materiaalhoeveelheid is dan het product van de netto-hoeveelheid en de vermenigvuldigingsfactor: $A \times VF$

Voorbeeld: Post fundering

De meetstaat vermeldt een hoeveelheid van 100 m³ die opgevuld moet worden met beton. De leverancier of jouw ervaring voorziet een verliespercentage van 25%. Hoeveel m³ beton zal je bestellen? Velen denken snel 125 m³. Maar, als je op deze hoeveelheid 25% verlies rekent, houd je 125 – 125*25% = 93,75 m³ over. Of 6,25 m³ te weinig. De correcte manier om je verliespercentage te verwerken is je netto-hoeveelheid delen door 1-verliespercentage. In dit voorbeeld geeft dit 100 / (1-25%) = 100 / 0,75 = 133,33. Je moet dus 133,33 m³ beton bestellen. We noemen 1 / (1-25%) ook wel de vermenigvuldigingsfactor, in dit voorbeeld gelijk aan 1,33. Op die manier kan je de benodigde hoeveelheid gemakkelijk berekenen door de vermenigvuldigingsfactor te vermenigvuldigen met de netto hoeveelheid.

$$\text{Benodigde hoeveelheid} = VF \times \text{netto-hoeveelheid}$$

Materiaalbeheer

Voor het bestellen en laten leveren van de juiste materialen en materiaalhoeveelheden is het van belang dat je kan zeggen welke hoeveelheid van een materiaalsoort je nodig hebt om een bepaalde post te kunnen uitvoeren. Je moet rekening houden met het materiaalverbruik maar bijvoorbeeld ook met de samenstelling van de ploeg. Het is duidelijk dat in eenzelfde tijdsspanne, een ploeg van zes mensen meer materiaal verwerkt dan een ploeg van twee. Het onderverdelen van de totale hoeveelheid van een meetstaat in de hoeveelheden per post laat toe om de vereiste materialen te berekenen volgens de voortgang van de bouwplaats overeenkomstig de aanbiedingsprijs. Met de leverancier kan je dan afspraken

maken over het eventueel spreiden van de totale hoeveelheid materiaal over verschillende leveringen.

We raden je aan om

- de kwaliteit en de geleverde materiaalhoeveelheden te controleren, dit doe je op basis van de leveringsbonnen van je leverancier
- de facturen en de betaalde bedragen te controleren, ook op basis van de leveringsbonnen

Wapen jezelf ook tegen diefstal. Een optie is dat je hiervoor een verzekering afsluit. Een 'Alle Bouwplaatsrisico'-polis (ABR-polis) voorziet ook een verzekering tegen diefstal.

Voorraad

Het houden of aanleggen van voorraden is niet kosteloos. Het gaat om:

- magazijnkosten (huur, inrichting ...)
- behandelingskosten
- financiële kosten
- administratiekosten

Deze kosten moet je meenemen in je kostprijsberekening.

Voor de onderneming is het essentieel deze kosten zo laag mogelijk te houden.

Dit kan door:

- het aanhouden van een zo klein mogelijke voorraad
- een efficiënte organisatie van het magazijn en het werk

Arbeidskosten

De kosten voor mankracht

Hieronder moet je alle mankrachtkosten terugbrengen die je maakt voor een bepaald werk. Het gaat vooral om de loonkosten van de arbeiders. Deze omvatten het bruto-loon van de arbeiders en een toeslag voor de sociale lasten.

De meeste bouwbedrijven werken met een gemiddeld uurtarief. Dit uurtarief omvat alle kosten die gelinkt zijn aan de arbeiders. In de mate dat de zaakvoerder aan de productie deelneemt of direct factureerbare uren op de werf presteert, moet je de daarbij horende kost mee in rekening brengen bij de berekening van het gemiddeld uurtarief. Hetzelfde verhaal voor uitzendarbeiders, IBO-contracten, meewerkende vennoten ...

Het bruto-loon

Het loon kan worden onderverdeeld in:

1. het brutoloon: loon voorzien in de arbeidsovereenkomst
2. loonbijslag voor bijzondere werken (bijvoorbeeld hoogte)
3. vergoeding voor slijtage van gereedschap (als de werknemers gebruikmaken van eigen gereedschap)
4. premies en andere vergoedingen

De sociale lasten

De sociale lasten zijn bedragen die je (zelf of je sociaal secretariaat) berekent op het loon van de arbeider en te betalen zijn aan de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid. De RSZ stort die door aan bepaalde instanties, zoals Constructiv, het vakantiefonds Bouw, het fonds voor beroepsziekten (Fedris), enzovoort.

De sociale lasten en verzekeringen moet je met bijzondere zorg opvolgen omwille van hun omvang en de voortdurende wijzigingen waaraan ze onderhevig zijn. Ze variëren bovendien naargelang de omvang en de personeelsbezetting in de onderneming.

Het bepalen van de arbeidskost doen we aan de hand van het uurloon (kostprijs arbeidsuur) en de arbeidstijd (aantal arbeidsuren) die nodig is voor de uitvoering van de diverse bewerkingen.

Berekening van het gemiddelde uurloon van de onderneming

Het gemiddelde uurloon kan je op verschillende manieren berekenen. De eerste is wel de beste.

1. Op basis van de (ingeschatte) personeelskosten en de (ingeschatte) factureerbare uren

Het gemiddelde uurloon van een onderneming bepaal je minstens één keer per jaar met de reële cijfers van de onderneming op basis van de kosten in de boekhouding.

In principe komt het erop neer dat je de som maakt van alle directe arbeidskosten. Je baseert je hiervoor best op cijfers van een representatief jaar. Je maakt vervolgens een kostenprognose voor het huidige jaar. Dit getal deel je door het aantal gefactureerde uren dat je zal factureren in het huidige jaar. Ook hier baseer je jezelf best op historische cijfers om de prognose zo correct mogelijk in te kunnen schatten.

Let wel: prognoses maken heeft geen nut als je ze niet opvolgt om ze tijdens het jaar desgevallend bij te sturen. Opvolging van de nodige gegevens om het gemiddelde uurloon te berekenen is dus belangrijk.

GEMIDDELD UURLOON

=

loonkosten voor de arbeiders op jaarbasis

aantal gepresteerde (en gefactureerde) uren van alle arbeiders

VOORBEELD BEREKENING UREN

Jaar	365	dagen	
Weekend	- 104	dagen	
Feestdagen	- 10	dagen	
Vakantiedagen	- 20	dagen	
40-urenweek	- 12	dagen	
<u>Werkdagen</u>	<u>219</u>	<u>dagen</u>	
Weerverletdagen	- 37	dagen	→
<u>Klein verlet</u>	<u>- 2</u>	<u>dagen</u>	→
Rest	180	dagen	

Verskillend volgens de aard van de werken, i.c. gemiddeld aantal weerverletdagen ruwbouw

Gemiddeld aantal per werknemer in België

Aantal gepresteerde uren per dag = 8 uur

Max. aantal productieve uren = 180 x 8 = 1.440 uren

2. Op basis van de boekhouding

Je kan ook de sociale balans gebruiken om het gemiddelde uurloon te berekenen. Het gemiddelde uurloon is dan gelijk aan de personeelskosten gedeeld door het aantal daadwerkelijk gepresteerde uren.

Let wel goed op!

De sociale balans spreekt over alle personeelskosten. Dus ook die van de bedienden die misschien behoren tot de indirecte kosten en niet tot de directe arbeidskosten. Ook wordt er geen rekening gehouden met uitzendarbeid, IBO-contracten, een meewerkende zaakvoerder of vennoot. Nochtans kunnen deze gegevens een grote invloed hebben op het totale kostenplaatje van de directe arbeid. Dit is uiteraard geen probleem als je alleen arbeiders in dienst hebt.

De uren die je in de sociale balans voorstelt, zijn de daadwerkelijk gepresteerde uren, met andere woorden de uren die je hebt betaald aan het sociaal secretariaat. Dit wil echter niet zeggen dat deze uren ook allemaal gefactureerd werden aan de klanten en het is nu net deze uurmassa die van belang is als je het gemiddelde uurloon wil berekenen. Vandaar dat de eerste methode de voorkeur geniet.

De benodigde tijd

De arbeidstijd bepalen, is niet eenvoudig, ook omdat deze sterk beïnvloed wordt door het behaalde rendement. Dit rendement hangt af van tal van factoren zoals:

- de moeilijkheidsgraad van het werk
- de voorbereiding
- de vakbekwaamheid van het personeel
- de uitrusting van het machinepark en de opstelling ervan

Meestal gebeurt de vaststelling van de arbeidstijd aan de hand van op ervaring gebaseerde gegevens. Voorcalculatie, arbeidsopvolging en nacalculatie geven je na verloop van tijd verfijndere informatie. Ook het raadplegen van info over calculatie en tijdsnormen en de vergelijking van het eigen rendement met die van andere bedrijven geven nuttige aanwijzingen en tonen de sterke en de zwakke punten van jouw bedrijf aan.

Enkele belangrijke begrippen voor de kostprijsberekening zijn arbeidsrendement en tijdsnorm.

Definitie van productie – rendement – tijdsnorm

Onder de geraamde uurbegroting voor een post van de meetstaat verstaan we 'het aantal arbeidsuren nodig voor het uitvoeren van de hoeveelheid werk van deze post'. Om het rendement of de tijdsnorm te kunnen berekenen, moet je eerst de productie kennen.

Voorbeeld

Voor het vlechten van balken kunnen twee ijzervlechters een gezamenlijke productie hebben van 50 kg betonstaal in 1 uur. Dit geeft:

$$\begin{aligned} & \text{PRODUCTIE: 50 KG / 2 MANUUR} \\ \text{rendement} &= \frac{50 \text{ kg}}{2 \text{ manuur}} = 25 \text{ kg / manuur} \\ \text{tijdsnorm} &= \frac{2 \text{ manuur}}{50 \text{ kg staal}} = 0,04 \text{ manuur / kg} \end{aligned}$$

De productie is de uitgevoerde hoeveelheid in een bepaalde tijdsperiode. De tijdsnorm is de tijd in manuren die nodig is voor de uitvoering van één bepaalde eenheid van een bewerking. Het rendement is de bewerkingshoeveelheid die een persoon in één manuur kan uitvoeren.

Voor de berekening van de loonkosten heb je de in uren uitgedrukte tijdsnorm nodig.

Bepaling van de tijdsnorm

Industriële bedrijven kunnen de tijdsnorm meestal eenvoudig en nauwkeurig berekenen, denken we bijvoorbeeld aan de auto-industrie. In een bouwbedrijf is dit moeilijker. De aannemer moet altijd veronderstellingen maken op basis van:

- de moeilijkheidsgraad van de uitvoering
- de klimatologische omstandigheden
- de afstand tot de bouwplaats
- de ploegsamenstelling
- de uitvoeringsmethode

De vaststelling van tijdsnormen en / of rendementen kan op diverse manieren en meestal via een combinatie ervan.

1. Op basis van vakmanschap en ervaring

In de dagelijkse praktijk verwerf je bepaalde kennis over de benodigde tijd per onderdeel en per bewerking. Je kan, gebruikmakend van deze ervaring, voor bepaalde bewerkingen uitvoeringstijden vooropstellen. Deze tijdsraming wordt dan vaak uitgedrukt in dagproductie en over het algemeen zijn dan alle bijkomende factoren zoals wachten, persoonlijke verzorging, klimtijden, enzovoort in deze raming opgenomen.

2. Op basis van arbeidsstudie in het eigen bedrijf

Je kan een tijdstudie uitvoeren of laten uitvoeren. Deze arbeidsmeting (liefst op meer dan één moment) heeft tot doel de arbeidsinhoud van een bepaalde bewerking vast te leggen door het meten van de tijd waarin je zelf of je arbeider volgens welomschreven normen deze taak uitvoert. Deze methode is vooral geschikt voor repetitieve werken.

3. Op basis van in het bedrijf verkregen gegevens uit dagrapporten

Om juist de benodigde tijd te kunnen ramen voor het uitvoeren van bepaalde bewerkingen is het belangrijk de gewerkte tijd en de geleverde productie binnen deze tijd van vroegere werken bij te houden. Er bestaan verschillende mogelijkheden om de gepresteerde uren te registreren en te verdelen over de verschillende bewerkingen: weekverslagen, dagverslagen, bouwplaatsverslagen. Op deze manier kan je een bibliotheek met tijdsnormen aanleggen.

Het opstellen van de urbegroting

De urbegroting voor een bepaalde bewerking is gelijk aan de vermenigvuldiging van de hoeveelheid van deze bewerking met de eerder bepaalde tijdsnorm.

Nemen we opnieuw het voorbeeld van de ijzervlechters:

- de voorziene tijdsnorm = 0,04 manuur / kg
- gemiddeld uurloon = 32,57 euro / uur
- uit te voeren hoeveelheid = 1.000 kg

De urbegroting = 1.000 kg X 0,04 manuur / kg = 40 manuur

De kost voor de mankracht = 32,57 euro / uur X 0,04 manuur / kg = 1,223 euro / kg

De vermoedelijke uitvoeringstijd = 40 manuur (8 uur x 2 man) = 2,5 dagen

Besluit

Wanneer je de tijdsnorm of het rendement en het gemiddelde uurloon kent, kan je het volgende op projectniveau berekenen:

- de urbegroting: uit te voeren werkhoeveelheid vermenigvuldigd met de tijdsnorm
- de vermoedelijke uitvoeringstijd: de urbegroting gedeeld door het aantal werkuren per dag vermenigvuldigd met de ploegsamenstelling
- de kost voor de mankracht: gemiddelde uurloon vermenigvuldigd met urbegroting

De controle (nacalculatie) van de gepresteerde uren

Bij het opstellen van de aanbiedingsprijs kan je het totaal maken van de kosten voor de voorziene uren. Door dit totaalbedrag te delen door het gemiddelde uurloon van de maand waarin het werk wordt uitgevoerd, bereken je hoeveel uren aan de bouwplaats mogen worden besteed (globaal).

Wanneer je via deze weg een tijdsbegroting gaat opstellen, werk dan met dagdelen (bijvoorbeeld 8 uur per dag).

Voorbeeld: de urenbegroting van een werk bedraagt 45 uren. Wanneer er gewerkt wordt in ploegen van 2 werknemers, betekent dit dat zij 2,8125 mandagen (= 45 uren: [2 weken / ploeg : 8 uur / dag]) werk hebben. In je prijszetting reken je dit om naar 3 mandagen, en 48 uren (= 3 x 2 x 8). Je gaat immers geen nieuwe werf opstarten voor die 3 overige werkuren.

Je controleert best of de voorziene uren voor de bouwplaats niet worden overschreden. Hiertoe registreer je de gepresteerde uren, per bouwplaats.

Bij de registratie heb je de keuze uit drie mogelijkheden:

- registratie per post
- registratie per bewerking (een combinatie van verschillende onderdelen van posten)
- registratie voor de bouwplaats als geheel, terwijl je op iedere bouwplaats bij wijze van steekproef posten controleert

Voor kleinere ondernemingen is de derde mogelijkheid meestal de beste.

De kosten voor onderaannemers

De samenwerking met de onderaannemer

Wanneer je een beroep doet op derden voor de uitvoering van een gedeelte van het werk, dan moet je deze kostprijs uiteraard ook meenemen. Deze omvat het bedrag van de offerte van de onderaannemer, vermeerderd met een bepaalde coördinatiekost, dat is een bepaald percentage of een bedrag voor de coördinatie van de werken.

Voor de beoordeling en de keuze van je onderaannemer(s) kan je een tabel opstellen om de kosten van de verschillende onderaannemers (minstens drie) te vergelijken. Hierop vermeld je onder andere:

- de aard van de post
- de voorziene eenheden en hoeveelheden
- de eenheidsprijzen en de totalen
- de voorgestelde termijn
- het vertrouwen voor een onderaannemer

Aan de hand van deze criteria kan je met kennis van zaken een beslissing nemen.

Een onderaannemer kan de goedkoopste lijken voor de uitvoering van een werk, terwijl hij na de uitvoering de duurste blijkt te zijn. Je mag hier nooit alleen de totale som van de aanbidding vragen. Je moet ook een gedetailleerde aanbidding krijgen, post per post. Als je geen gedetailleerde aanbidding kan bekomen, dan moet je bij het opstellen van de overeenkomst de omvang en uitvoeringsfasen van de werken duidelijk omschrijven.

Als hoofdaannemer is het heel belangrijk dat je onderaannemer geen schulden heeft (inhoudingsplicht – RSZ en fiscus). Via checkinhoudingsplicht.be kan je dit nagaan. De controle-tool op onze website www.bouwunie.be maakt het gemakkelijk om een heel aantal onderaannemers in één keer te controleren. Op de **Bouwunie**-website vind je ook een model van onderaannemingscontract en standaard algemene voorwaarden.

De controle (nacalculatie) van de onderaannemer

De controle van de onderaannemers bestaat hoofdzakelijk uit een controle van de facturatie. Daarbij moet je bijvoorbeeld volgende elementen in acht nemen: vergelijking van de facturen met de vorderingsstaten van de onderaannemers, controle op de verrekening zowel in min als in meer, van de afgesproken eenheidsprijzen en op de toepassing van de herzieningsformule.

Machinekosten of materieelkosten

We delen de machinekosten in in vier groepen:

- **Type 1** machines direct toewijsbaar aan een bepaalde inschrijvingspost = materieel dat je maar tijdelijk inzet, bijvoorbeeld mechanische grondwerken (graafmachine en vrachtwagen)
- **Type 2** machines gebruikt tijdens de uitvoering van het bouwwerk en die ter beschikking van de bouwplaats zijn voor een langere duur en over meerdere posten, bijvoorbeeld een torenkraan, bank voor de ijzervlechers, ...
- **Type 3** machines die je tussen verschillende werven of de maatschappelijke zetel gebruikt, bijvoorbeeld een vrachtwagen
- **Type 4** machines die je in het atelier gebruikt

In alle gevallen moet je de kosten van je materieel ramen op basis van een gedetailleerde analyse van de verschillende kostensoorten.

Bij de inschrijving (aanbiedingsprijs) reken je het materieel van type 1 direct aan in de betreffende post van de meetstaat. Dit beïnvloedt dus de berekening van de eenheidsprijs van die post. Het materieel van type 2 neem je op in de specifieke bouwplaatskosten (zie later).

Je maakt best gebruik van een gebruikstarief voor het materieel. De kosten worden bepaald hetzij in functie van de gepresteerde productieve uren (factureerbare uren), hetzij in functie van een gebruikscoëfficiënt.

Typen van kosten

Om de kostprijs van het materieel te kunnen bepalen, moeten we de types van kosten eigen aan dit materiaal onderzoeken.

Vaste kosten

- _ aankoopprijs
- _ vervangingsreserve
- _ restwaarde
- _ verzekeringen en diverse taken
- _ financiële kosten

Werkingskosten

- _ verbruik
- _ onderhoud, slijtage en herstelling

Montage- en demontagekosten

Berekening van het tarief

Het tarief kan bepaald worden per uur / per dag / per week / per maand.

Een torenkraan stel je ter beschikking voor een werk voor een langere duur. Vandaar dat de meeste ondernemingen geen uurtarief toepassen voor dit materieel. Niettemin lijkt het ons wenselijk om de werkdag, of zelfs het werkuur als basis te gebruiken voor de begroting. Zo kan je ook beter de productieve en niet-productieve uren onderscheiden. Wanneer je een dag als werkdag beschouwt, dan moet je deze ook verrekenen. Het toe te passen tarief kan je best baseren op de zogenaamde 'factureerbare uren'.

Voorbeeld berekening gebruikstarief graafmachine:

Jaarlijkse materieelkost graafmachine = 40.502,44 euro (jaarlijkse vaste materieelkost + jaarlijkse gebruikskosten en eventuele andere kosten)

- maandtarief = 43.502,44 euro : 11 maanden = 3.954,77 euro per maand
- weektarief = 43.502,44 euro : 46 weken = 945,71 euro per week
- dagtarief = 43.502,44 euro : 184 dagen = 236,43 euro per dag*
- tarief per m³ = dagtarief : aantal uitgevoerde m³ per dag
- uurtarief = 236,43 euro : 8 uren = 29,55 euro per uur

* (bv. 365 dagen – 104 weekenddagen – 10 feestdagen – 20 verlofdagen – 12 compensatiedagen – 20 weerverletdagen – 15 depotdagen (incl. transport, montage en demontage) = 184 dagen)

Specifieke bouwplaatskosten

De laatste van de directe kosten in een bouwbedrijf zijn de specifieke bouwplaatskosten.

Bij de uitvoering van een bouwwerk zijn er kosten die de aannemer bij het opstellen van de kostenanalyse nergens in het bestek vermeld vindt. Het niet meerekenen van deze kosten in de kostprijs heeft een onderschatting van de te begroten kosten tot gevolg en vervalst de winstvoorziening. Daarom moet je bij het opstellen van de prijs voor een bepaald werk ook een opsomming maken van de kosten die ten behoeve van één bepaald werk worden gemaakt.

Voorbeelden van specifieke bouwplaatskosten

→ Kosten in verband met de inrichting van de bouwplaats

afsluiten bouwterrein - oprichten en afbreken van loodsen - oprichten en demonteren van kraan en bouwlift - aanleg van toegangswegen tot de bouwplaats - belasting op bouwschutting - belasting op gebruik van stoepen en wegen - reclameborden - lossen van materialen - onderhoud en opruiming van de bouwplaats - uitzetten van het werk - grondonderzoek - betonstudie door ingenieur - veiligheidsvoorzieningen - verzekering specifieke risico's voor de bouwplaats - reis- en verblijfsvergoeding voor personeel - proeven op materialen - verwarming bouwkeet

→ Kosten voor water, elektriciteit en telefoon / communicatie / internet

aansluiting - abonnement - verbruik

→ Diverse kosten

waarborgstelling - financiering - oplevering van het werk - herstellen van schade aan wegen, stoepen, buureigendommen, ... - bescherming uitgravingen en bouwwerk - bronbemaling - huur van specifiek materiaal

Toerekeningsmethode voor de specifieke bouwplaatskosten

Bij middel van een vaste som

Je maakt een totaal van de kosten die je voor een bepaalde bouwplaats verwacht. Aan de opsomming van de posten van de bouwheer voeg je een post 'inrichting bouwplaats' toe. Vooraleer je de prijsofferte opstelt, kan je aan de opdrachtgever vragen of hij hiermee instemt en hoe de betalingscondities lopen voor deze post.

Bij middel van een toeslag

Stemt de bouwheer of architect niet toe in het toevoegen van een post 'bouwplaatsinrichting', dan moet je de specifieke bouwplaatskosten toerekenen via een toeslag. Dit gaat het gemakkelijkst op het bedrag van de directe kosten van de inschrijving. Je berekent deze toeslag als volgt:

$$\frac{\text{totaal specifieke bouwplaatskosten}}{\text{bedrag van de totale directe kosten voor de werf}} = X \%$$

Voorbeeld

Voor een bepaald werk heb je 2.800 euro specifieke bouwplaatskosten. Het totaal van de technische kostprijs voor alle posten samen is 39.000 euro.

$$\frac{2.800 \times 100}{39.000} = 7,2 \%$$

Die toeslag pas je toe op elke post.

Je kan deze schatting aanpassen aan de realiteit in de loop van het project.

Door spreiding over de verschillende posten

Bepaal voor welke posten er specifieke bouwplaatskosten zijn. Bepaal over welke posten je de bouwplaatskosten wil verdelen. Dit is op posten waarvan je zeker bent dat je ze gaat of mag uitvoeren.

Je hebt bijvoorbeeld een technische kostprijs (dat zijn de directe kosten) van 39.000 euro en je hebt 2.800 euro bouwplaatskosten. Je maakt de som van die posten waarover je de bouwplaatskosten wil spreiden. In dit voorbeeld is dat

24.000 euro (som van posten 1, 2 en 5). Je bepaalt nu de factor (dat is het aandeel van de post in het totaal, bijvoorbeeld voor post 1 is de factor = $6.570,00 \text{ euro} \times 100 : 24.000 = 27,38$). Je vermenigvuldigt het bedrag van de bouwplaatskosten voor de post met de factor en bekomt de toeslag voor die post (bijvoorbeeld post 1 = 27,38% van 2.800 – deze toeslag van 766,50 reken je bij de technische kostprijs van 6.570 waardoor het totaal van deze post dan 7.336,50 euro wordt).

	Posten	Technische KP	Factor	Bouwplaats kosten	Totaal inclusief bouwplaatskosten
X	Post 1	6.570,00 euro	27,38	766,50 euro	7.336,50 euro
X	Post 2	11.680,00 euro	48,67	1.362,67 euro	13.042,67 euro
	Post 3	6.750,00 euro			6.750,00 euro
	Post 4	8.250,00 euro			8.250,00 euro
X	Post 5	5.750,00 euro	23,96	670,83 euro	6.420,83 euro
	Totaal	39.000,00 euro		2.800,00 euro	41.800,00 euro

"Je kan specifieke bouwkosten verrekenen door middel van een vaste som of bij middel van een toeslag, in functie van je afspraken met de bouwheer en / of architect."

Algemene of indirecte kosten

Het onderscheid tussen de directe kosten en de indirecte kosten is fundamenteel. Dit onderscheid is gebaseerd op het al of niet bestaan van een rechtstreeks verband tussen de kosten en een bepaald 'calculatie-object', in ons geval een project of werk.

Zo kunnen we bijvoorbeeld zeggen dat er een rechtstreeks verband is tussen de aankoop van 750.000 bakstenen en het uitvoeren van 1.000 m³ metselwerk. Een dergelijk verband kan niet gelegd worden tussen de wedde van de receptioniste van de onderneming en het metselwerk. De bakstenen zijn directe kosten terwijl we de wedde van de receptioniste beschouwen als een indirecte kost.

Een ander fenomeen dat we bij het onderscheid tussen directe en indirecte kosten vaststellen, is:

- dat hoe ruimer we het calculatie-object nemen, hoe groter het aantal kosten wordt dat je rechtstreeks kan toewijzen aan dit object en hoe kleiner het aantal kosten wordt dat je als indirecte kosten moet beschouwen.
- dat hoe enger we het calculatie-object nemen hoe kleiner het aantal kosten wordt dat je rechtstreeks kan toewijzen aan dit object en hoe groter het aantal kosten wordt dat je als indirecte kosten moet beschouwen.

Voorbeelden van algemene of indirecte kosten: loon bedienden, bezoldiging zaakvoerder, verloning boekhouder, transportkosten, meubilair, klein gereedschap, informatica, financiële kosten.

Om de algemene kosten van je bedrijf voor dit jaar in te schatten, vertrek je van je werkelijke algemene kosten van de voorbije jaren, terug te vinden in je boekhouding. Deze dienen als basis voor je huidige raming.

Daarnaast houd je best rekening met de marktevolutie, op bedrijfsniveau (evolutie bestellingen, uitbreiding, personeelsverloop, grote investeringen gepland ...) én algemeen (economische evolutie).

Aan de hand van deze gegevens kan je vooruitzichten of prognoses opstellen.

Met behulp van de tijdens het jaar opgetekende gegevens kan je de werkelijke kosten vaststellen. Deze kan je dan vergelijken met de prognoses die je maakte.

Toerekeningsmethode voor de algemene kosten

Het terugverdienen van je algemene kosten moet via je projecten gebeuren. Hoe? Je verrekent ze aan je klanten met behulp van een verdeelsleutel die afgestemd is op de kostenstructuur van je onderneming.

We kunnen de algemene kosten op twee manieren verrekenen.

Bij middel van een procentuele toeslag

Deze methode bestaat erin om de algemene kosten procentueel te verdelen over de kostprijs. Dit wordt uitgedrukt in een percentage op de directe kostprijs. Bij iedere offerte verreken je deze procentuele toeslag.

Om de procentuele toeslag te kunnen berekenen, maak je een raming van de algemene kosten en van de directe kosten voor het komende jaar. Het eenvoudigste is dat je terugvalt op de gegevens van het vorige jaar.

Bij deze werkwijze is het belangrijk om de vooropgestelde 'directe kosten omzet' op jaarbasis ook effectief te behalen. Als je bijvoorbeeld maar 90% van de geraamde 'directe kosten omzet' behaalt, zullen de algemene of indirecte kosten ook maar voor 90% gedekt zijn.

Voorbeeld

Je schat dat je 150.000 euro algemene kosten voor het komende jaar zal hebben. En je schat dat het totaal van de directe kosten een 750.000 euro zal zijn.

$$\frac{150.000 \times 100}{750.000} = 20\%$$

Die 20% zal je vervolgens op elke directe kost moeten toepassen om de indirecte kosten te dekken.

Deze methode wordt het meest gebruikt door ondernemingen met een groot aantal onderaannemers of die veel materieel gebruiken.

Door een toeslag per uur

Je kan ook de kosten verdelen per factureerbaar uur. Dit drukken we uit in een bedrag per uur.

Als je deze methode toepast, worden er enkel algemene kosten gerekend op die posten waar je manuren voorziet. Op de posten van bijvoorbeeld de onderaannemers worden geen algemene kosten aangerekend. Deze methode is dus vooral voor ondernemingen met een groot en constant aandeel van de loonkosten in de directe kosten. Hier moet je wel rekening houden met het feit dat je klant zelf een aantal posten zou kunnen uitvoeren, waardoor je de gerekende algemene kosten niet kan recupereren.

Nemen we hetzelfde bedrijf. Je schat in dat je dit jaar in totaal 9.000 manuren zal kunnen factureren.

$$\frac{150.000}{9.000} = 16,67 \text{ euro}$$

Deze 16,67 euro tel je bij je eerder berekende gemiddelde uurloonkost bij (of anders gezegd: je gemiddeld uurloonkost is of wordt dan je uurloonkost verhoogd met de toeslag voor de algemene kosten).

Opvolging

Aangezien we werken met gebudgetteerde of geschatte algemene kosten, moet je deze goed opvolgen. Om dit op een goede manier te doen en waar nodig bij te sturen, moet je de werkelijke algemene kosten op regelmatige basis registreren. Zo heb je meteen ook een goede basis om je volgende budgettering in goede banen te leiden.

Belangrijk is ook dat je controleert in welke mate je de algemene kosten terugverdient via de facturatie van je projecten.

Winst en risico

Tot hiertoe bespraken we enkel de kosten en hoe je deze terugverdient. Daarnaast wil je natuurlijk ook winst maken en eventuele risico's indekken.

Naar analogie met de andere toeslagen kan je hiervoor werken met een uurtoeslag of met een bepaald winst- en risicopercentage op alle directe kosten.

"Via je nacalculatie weet je waar en waarom het mis liep, wat je dat gaat kosten."

Nacalculatie

De berekening van de kostprijs is voor elke onderneming van groot belang omdat dit de basis vormt voor de bepaling van de verkoopprijs. Zoals al aangehaald, mag je hierbij zeker niet uit het oog verliezen dat het hier gaat om een RAMING van de te maken kosten, hoe nauwkeurig je daarbij ook te werk bent gegaan.

Bij de uitvoering zal je tussen kostenraming en realiteit altijd verschillen bekomen. De berekening en de analyse van deze verschillen vormen het domein van de NACALCULATIE, ook werfopvolging genoemd. Dit is het toetsen van de voorgecalculeerde kosten (offertefase) aan de werkelijke kosten.

In wezen is dit even belangrijk als de voorcalculatie.

De nacalculatie heeft tot doel je in staat te stellen de nodige corrigerende maatregelen te nemen om het effect van eventuele nadelige verschillen in de hand te houden en hun invloed op de verwachte winstmarge en uiteindelijk op de rentabiliteit van je onderneming te minimaliseren.

Het geeft je een antwoord op vragen als: waar liep het mis, wat is de oorzaak, in hoeverre liep het mis? En wat gaat mij dat kosten? ...

Om een reëel effect te hebben is het noodzakelijk dat je de nacalculatie al van in het begin van de uitvoering van de werken toepast. Een laattijdige controle leidt enkel tot de vaststelling van de ontstane afwijking, waarbij het onmogelijk is om nog afdoende maatregelen te nemen.

Uit je nacalculatie haal je feedback voor je basisbibliotheek met tijdsnormen en machinenormen. Dit wijst nog eens op het belang van een goede opvolging van de bouwplaats en van zorgvuldige registraties (uren, materialen, machines, onderaannemers ...).

Optimaal samenwerken met je accountant

Weten met welke kosten je rekening moet houden bij een kostprijscalculatie is één ding, weten waar je een overzicht van die kosten kan terugvinden is iets compleet anders. Door middel van een goede samenwerking met je accountant kan je snel een duidelijk overzicht krijgen van een heleboel kosten. Zo kan je bijvoorbeeld de indirecte kosten rechtstreeks uit je resultatenrekening halen.

Hieronder gaan we dieper in welke kosten je waar kan terugvinden in je boekhouding en welke afspraken je best maakt met je accountant.

Afspraken met je accountant

Om er zeker van te zijn dat de info van je resultatenrekening ook correct is, kan je best een aantal afspraken maken met je accountant.

Allereerst moet je samen met je accountant bekijken hoe hij jouw boekhouding het best kan voeren. Oefen je bijvoorbeeld verschillende activiteiten uit of heb je verschillende ploegen ter beschikking, dan kan het interessant zijn om een analytische boekhouding bij te houden. Bij een analytische boekhouding ga je de verschillende activiteiten of ploegen onderverdelen in kostenplaatsen. Zo zal bijvoorbeeld een keukenbouwer die ook maatkasten maakt werken met minstens twee kostenplaatsen: de eerste zal de keukens betreffen, de tweede de maatkasten.

Door deze onderverdeling kan je als ondernemer nagaan voor beide activiteiten welke kosten en opbrengsten er zijn en dus bepalen of beide activiteiten wel rendabel zijn. Om deze analytische boekhouding correct te kunnen voeren moet jij als ondernemer echter aangeven aan je accountant voor welke kostenplaats een bepaalde aankoop dient. Je accountant is goed met cijfers, maar heeft helaas niet altijd voldoende kaas gegeten van jouw activiteit.

Zo zal je dus op je aankoop- en verkoopfacturen moeten aangeven voor welke kostenplaats een bepaalde aan- of verkoop bestemd is.

Een andere mogelijkheid is vragen aan je accountant om een projectenadministratie bij te houden. Hierbij worden de aan- en verkoopfacturen toegewezen aan specifieke projecten die dan overeenkomen met een bepaalde werf. Zo kan elke opdracht worden gedefinieerd in jouw boekhouding als een apart project. Ook een combinatie van een analytische boekhouding en een projectenadministratie is mogelijk. Zo kan je én voor elke activiteit én voor elk project de rendabiliteit monitoren.

Vervolgens kan je met je accountant ook best afspraken maken over het toewijzen van bepaalde aankopen aan specifieke kostenrekeningen. Standaard bestaat er in het algemene rekeningstelsel één grootboekrekening voor de aankoop van grond- en hulpstoffen, onderaannemingen, handelsgoederen ... Wanneer je geen afspraken maakt, zullen, in ons voorbeeld van de keukenbouwer, alle aankopen van hout, lijm, schroeven ... op de rekening grondstoffen worden verwerkt, zonder verdere uitsplitsing. Wil je toch die verdere uitsplitsing, dan kan dat. Je hoeft hier enkel de nodige afspraken te maken met je accountant. Zeker voor de directe kosten is dit van belang.

In ons voorbeeld van de keukenbouwer kan er dus gewerkt worden met een grootboekrekening per aangekocht product: hout, natuursteen, apparaten, ... en natuurlijk een restcategorie voor de hulpgoederen. Zo krijg je al een mooi overzicht van wat de kostprijs was voor die producten over een bepaalde periode. Dit kan nuttig zijn om je verkoopmarges te monitoren.

Tot slot kan je best ook met je accountant afspreken hoe het klein materiaal verwerkt moet worden. Moet dit ook verder worden uitgesplitst of werk je zoals eerder in deze adviespocket vermeld met een toeslag voor dit klein materiaal? Als je met een toeslag werkt kan je je baseren op de rekening klein materiaal in de resultatenrekening. Wil je toch een verdere detaillering, dan zal je je accountant moeten inlichten over de onderverdeling die je wenst.

Welke info kan je uit je boekhouding halen?

Zoals eerder al vermeld kan je best wat informatie uit de boekhouding halen. Vooral de materiaalkosten, de indirecte kosten, de machinekosten en de kosten van onderaannemers kan je snel uit je resultatenrekening halen. Zo zal je de materiaal-kosten en de indirecte kosten steevast kunnen terugvinden op de 61-rekeningen van je resultatenrekening. Dit zijn de zogenaamde diensten en diverse goederen.

Materiaalkosten

Binnen deze 61-rekeningen zal de rekening 'klein materiaal' de materiaalkosten omvatten. Wanneer je dus met een toeslag werkt, kan je je baseren op deze rekening en deze afzetten tegenover het saldo op de 60-rekeningen om zo tot de toeslag voor klein materiaal te komen.

Arbeidskosten

Voor het inschatten van de arbeidskosten zijn er verschillende bronnen binnen de boekhouding om op terug te vallen. Enerzijds kan je je baseren op het attest loonlast of de sociale balans die je ontvangt van je sociaal secretariaat. Belangrijk om rekening mee te houden is dat deze attesten enkel rekening houden met de zuivere loonkost, niet met de bijkomende kosten zoals verzekering voor arbeidsongevallen, kantinekosten, kosten voor beschermende kledij, vergoedingen voor groepsverzekeringen ...

Correcter is om in jouw resultatenrekening te kijken naar de 62-rekeningen. Deze bevatten alle personeelskosten, ook de hiervoor vermelde kosten die niet terug te vinden zijn op je attest loonlast.

Verder is het ook belangrijk om er rekening mee te houden dat je enkel de kost uit de resultatenrekening kan halen. De effectieve activiteit die een werknemer heeft verricht moet je zelf nog bijhouden. Zo kan je in de boekhouding niet zien hoe lang een arbeider effectief op een werf actief is (factureerbare uren) en hoeveel tijd hij in het magazijn heeft gespendeerd aan het klaarzetten van materialen (niet factureerbare uren).

Ook heb je misschien nog een administratieve kracht. Zijn of haar loonkost moet je volledig buiten de berekening van het gemiddelde uurtarief houden. Deze kost vormt immers een indirecte kost.

Tot slot moet je er rekening mee houden dat jij als bedrijfsleider in sommige gevallen zelf mee op de werf staat. Jouw loonkost zit niet vervat in de 62-rekeningen van de resultatenrekening, wel op de 618-rekeningen. Om jouw arbeidskost in te kunnen schatten moet je dus naar deze kostenrekeningen kijken. Je zal ook een inschatting moeten maken van het totaal aantal gepresteerde uren en deze vergelijken met het aantal uur dat je zelf op de werf aanwezig bent. Enkel dat deel van jouw arbeidskost mag je meenemen in de berekening van het gemiddelde uurtarief. De uren die je niet op de werf actief bent, vormen eveneens een onderdeel van de overige indirecte kosten.

Dezelfde logica kan je aanhouden voor je uitzendkrachten. Deze kosten kan je terugvinden in je resultatenrekening op de kostenrekeningen die starten met 617.

Kosten van onderaannemers

Vervolgens kan je in de 603-rekeningen alle kosten terugvinden die te maken hebben met je onderaannemers. Hou er echter rekening mee dat je enkel de kostprijs kan zien, niet hoeveel uur ze voor jou gepresteerd hebben. Deze gegevens zal je altijd zelf nog moeten bijhouden.

Machinekosten

Om de machinekosten te bepalen zal je wat verder moeten kijken. Je moet onderscheid maken tussen huren van machines, aankopen of leasen. Wanneer je de machines huurt zal je de huurkost eveneens terugvinden op een 61-rekening. Huur je best veel machines? Vraag dan aan je accountant om de huur van de diverse machines op aparte kostenrekeningen te boeken. Zo blijf je zelf ook het overzicht houden.

Ook de kosten van onderhoud en herstellingen van de machines kan je terugvinden op een 61-rekening. Het hoeft niet te verbazen dat deze rekening wellicht onderhoud en herstellingen machines zal heten. Zoals altijd kunnen hier ook specifieke rekeningen gebruikt worden per machine. De kosten van brandstof bepalen per machine is echter moeilijker. Dit kan je niet zomaar uit de boekhouding halen. Hier zal je met een forfait moeten werken om te bepalen wat de kost is per machine. Vaak kan je je dan wel baseren op het gemiddeld verbruik per werkuur

en het totaal aantal werkuren voor een bepaalde periode om zo te komen tot een geschat verbruik voor die specifieke periode.

Als je machines aangekocht hebt of je leaset je machines, dan moet je rekening houden met de afschrijvingskost. Deze kan je terugvinden op de 63-rekeningen of in de afschrijvingstabel die je als bijlage van je balans zal ontvangen van je accountant. De kosten van onderhoud, herstelling en brandstof kan je berekenen zoals voor de gehuurde machines. Deze worden op eenzelfde wijze in de boekhouding verwerkt.

Specifieke bouwplaatskosten

De specifieke bouwplaatskosten uit de boekhouding halen is niet evident. Ze worden wel op aparte grootboekrekeningen verwerkt, maar je kan moeilijk op basis van deze grootboekrekeningen bepalen voor welke werf ze juist werden gemaakt. Een oplossing hiervoor is een projectenadministratie bijhouden. Zo wordt elke specifieke bouwplaatskost meteen toegewezen aan het project dat overeenstemt met de werf waarvoor de kost werd gemaakt. Moet je bijvoorbeeld een wegdek herstellen voor werf X, dan kunnen de kosten hiervoor meteen worden aangerekend aan project X. Op die manier zal de nacalculatie sneller en vooral makkelijker verlopen. Je moet dit natuurlijk wel aan je accountant melden. Hij kan enkel op basis van een aankoopfactuur niet bepalen voor welk project een kost werd gemaakt.

Overige indirecte kosten

De overige indirecte kosten zullen dan het geheel zijn van de 61-rekeningen die niet slaan op de machines of het klein materiaal. De kosten met betrekking tot uitzendkrachten (617-rekeningen) en de kosten met betrekking tot de vergoeding van de bedrijfsleider (618-rekeningen) moet je ook buiten beschouwing laten. Deze laatste moet je wel met een korrel zout nemen, zoals omschreven bij de arbeidskosten.

Overzicht van de meest courante grootboekrekeningen

Om jullie wat verder te helpen hebben we hieronder een aantal van de meest courante grootboekrekeningen opgelijst. Let wel, sommige grootboekrekeningen zijn wettelijk bepaald, andere zijn vrij in te vullen en zullen dus verschillen van accountant tot accountant.

60000000	Aankopen grondstoffen
60100000	Aankopen hulpstoffen
60200000	Aankopen diensten, werk en studies
60300000	Algemene onderaannemingen
60400000	Aankopen handelsgoederen
61034000	Huur materieel
61035000	Klein materiaal
61060000	Brandstof RM
61061000	Onderhoudskosten en herstellingen RM
61062000	Verzekeringen RM
61063000	Verkeersbelastingen RM
61064000	Technische controle RM
61068000	Huur RM
61069000	Péage / heffingen RM
61700000	Vergoeding uitzendkrachten
61801000	Vergoeding zaakvoerders / bestuurders
61801310	Specifieke beroepskledij
61801400	Opleidingskosten
61802000	Bedrijfsvoorheffing
61803000	Sociale bijdragen
61804000	Bedrijfsleidersverzekering
61804100	Groepsverzekering
61804110	Interne pensioentoezegging
61804200	Gewaarborgd inkomen
62020000	Brutoloon bedienden
62030000	Brutoloon arbeiders
62124000	R.S.Z. werkgever bedienden
62134000	R.S.Z. werkgever arbeiders
62305000	Geneeskundige dienst
62306000	Wetsverzekering
62307000	Kantine en refterkosten
63020000	Afschrijving gebouwen
63023000	Afschrijving inst.mach.uitrusting
63024000	Afschrijving op meubilair en rollend materieel
63025000	Afschrijving Leasing

Software

Afronden doen we graag door je nog een belangrijke tip mee te geven, namelijk: durf investeren in software.

De investering in software die je toelaat je projecten op te volgen, niet alleen op vlak van aankoopkosten maar ook op vlak van factureerbare tijd kan jou als ondernemer op termijn veel tijd maar vooral ook geld besparen. Je accountant kan een deel van jouw opvolging op zich nemen, maar niemand kan de opvolging van je projecten beter opvolgen dan jijzelf of een administratieve kracht die binnen je bedrijf actief is.

Er bestaan softwarepakketten die projectopvolging en boekhouding combineren. Op die manier krijgen jij en je accountant alle info over de lopende projecten. Jouw accountant heeft immers ook toegang tot dit pakket. Hij kan jou op die manier bijstaan bij de interpretatie van de resultaten per project en samen met jou bijsturen waar nodig. Hij kan op basis van deze data ook heel accurate simulaties en budgetten maken. Zo kan je bijvoorbeeld in december al een indicatie krijgen van jouw resultaat voor het komende boekjaar, rekening houdende met geplande investeringen.

Tijdens het komende boekjaar kan je samen met je accountant deze budgetten opvolgen en snel ingrijpen wanneer nodig. Kortom, jouw accountant kan zijn rol van adviseur ten volle opnemen en zo jouw onderneming laten floreren!

Een regieloon: wat is dat en hoe pak je dat aan

Een regieloon komt vooral ter sprake wanneer je vooraf geen offerte en dus geen gedetailleerde kostprijsberekening kan maken. Of bij onvoorziene meerwerken. Weet je hoeveel je dan per uur moet factureren, om uit je kosten te geraken én er nog iets aan over te houden?

Het berekenen van een gemiddeld uurloon voor je bedrijf hebben we hiervoor al toegelicht. Voor een loon in regie voor een van je arbeiders vertrek je van het brutoloon. Daar tel je de sociale lasten bij en vervolgens een bedrag om de algemene kosten, het risico en de winst te dekken. Ook als zelfstandig ondernemer moet je weten hoeveel je per uur moet aanrekenen om je boterham te verdienen. Daarvoor geven we je hier wat aandachtspunten en tips mee.

Om een regieloon te berekenen zijn enkele handige tools beschikbaar. Daarover lees je hierna meer.

Wat is een regieloon?

Je regieloon is je verkoopprijs per uur. De kost per uur zonder materialen of toeslagen zoals voor een depannage of gevaarlijke werken.

Dit tarief is voor iedereen anders en hangt af van je activiteit en je kostenstructuur. Een schilder-decorateur vraagt bijvoorbeeld meestal een paar euro's per uur minder dan een installateur van technieken en sanitair. Een bouwbedrijf met personeel vraagt een hoger regieloon dan een zonder personeel.

Waar beginnen?

Eenvoudig gezegd komt het erop neer dat je moet weten hoeveel je wilt verdienen en hoeveel je moet en kan factureren aan je klanten.

Je kan je klant zogenaamde directe kosten aanrekenen. De uren die je bij jouw klant werkt en de materialen die je gebruikt, kan je rechtstreeks doorrekenen.

Ook de factuur van je onderaannemer reken je rechtstreeks door, best met wat marge om je coördinatiekosten te dekken. Maar dan ben je er nog niet. Je hebt ook algemene kosten of indirecte kosten, zoals je accountant, je verzekeringen, je internet- en telefoonrekening, het klein gereedschap ... Kosten die je maakt als onderneming, of je nu een concreet werk aan het uitvoeren bent of niet. Die betaal je zelf op maand- of jaarbasis en moet je dus ook aan je klanten doorrekenen. Als je nog wat marge wil nemen én nog iets wil verdienen, moet je daarbovenop nog iets extra's rekenen.

Om een goede inschatting te kunnen maken van je inkomsten en uitgaven, vertrek je best van je cijfers van vorig jaar, van de gegevens uit je boekhouding. Die cijfers vertellen je hoeveel geld je hebt binnen gekregen en hoeveel er is buiten gegaan. Hoeveel uren je hebt kunnen aanrekenen en hoeveel winst je hebt gemaakt.

Op basis daarvan kan je een eerste berekening maken. Je doet deze oefening best met je accountant of boekhouder om je berekeningen zo nauwkeurig mogelijk te maken.

Aan de slag

Je inkomen moet je kosten dekken en je moet nog comfortabel kunnen leven. Je moet dus eerst nagaan wat je wilt verdienen. Vervolgens bepaal je hoeveel uren je gaat werken en hoeveel kosten je op jaarbasis hebt.

Bepaal wat je op jaarbasis wil verdienen

Probeer in te schatten wat je netto wilt verdienen per maand en per jaar. In de uiteindelijke berekening heb je een bruto bedrag nodig want je moet uiteraard ook belastingen en sociale zekerheid betalen, een vrij aanvullend pensioen, een levensverzekering ... Die belastingen zijn ook afhankelijk van je thuissituatie. Om van netto naar bruto te gaan, doe je best een beroep op je sociaal secretariaat.

Dit vormt de basis van je tariefberekening.

Maak een overzicht van alle kosten, ook de extra's

Hoeveel kost jij aan de firma per jaar? Houd daarbij rekening met alle kosten. Dat gaat over zaken als je auto, boekhouding, verzekeringen, opleidingen, smartphone, computer met de juiste software, budget voor marketing en reclame ... En vergeet de onkosten voor klein materieel niet.

Bepaal het aantal uren dat je per jaar werkt

Hoeveel weken ben je actief en hoeveel uren telt je werkweek. Hoeveel uren wil je werken? En kan je ook aanrekenen? Houd rekening met rustigere periodes, vakantie en wettelijke feestdagen, enkele ziekte-dagen ...

Niet al je uren zijn zogenaamde productieve uren! Er zijn ook niet-productieve of niet-factureerbare uren. Je gaat materiaal halen bij je groothandel, je zet je administratie op punt of maakt facturen, je gaat langs bij een klant voor een prijs-offerte, je volgt een opleiding, je voert een herstelling uit die je niet kan doorrekenen ... Wist je dat bouwondernemers gemiddeld 20% van al hun uren niet kunnen aanrekenen?

Hoeveel uren kan je daadwerkelijk aanrekenen? Dat zijn wellicht de uren die je hebt voorzien in de offerte, eventueel gecorrigeerd met meer- en minwerken. Dat is het aantal uren dat je nodig heeft voor je berekening.

Deel de som van je inkomen en je kosten door het aantal uren op jaarbasis

Tel je jaarinkomen en de kosten op en deel dit bedrag door het aantal uren dat je op jaarbasis zal werken en factureert aan je klanten. Deze berekening geeft een uurtarief.

TIP!

Doe deze oefening minstens één keer per jaar, zo nauwkeurig mogelijk en samen met je accountant.

Wat kan je prijs beïnvloeden?

- je ervaring
- de opdracht: geen enkele opdracht is gelijk: een uitdagende en complexe opdracht, korte deadlines, een spoedgeval, weekendwerk, ... verantwoordt een hoger tarief dan een relatief gemakkelijke en uitvoerende klus
- de klant: sommige klanten hebben een uitgebreider budget
- de regio: je prijs kan hoger zijn voor klanten in kapitaalkrachtigere regio's
- de sector: bekijk ook eens de tarieven van je concurrenten
- je service: wanneer je dat tikkeltje meer doet voor de klant, zeg dit dan ook
- je meerwaarde: bent je een expert of lever je de beste kwaliteit

Nacalculatie

Eens je een regieloan hebt berekend, is het verhaal niet gedaan. Alles evolueert. Ook je inkomsten en je kosten en de omstandigheden waarin je werkt. Ga regelmatig na of de vooraf ingeschatte kosten en inkomsten ook overeenkomen met de werkelijkheid. Stuur zo nodig bij.

"Probeer een goed evenwicht te vinden tussen wat je klant redelijk vindt en wat je voldoende oplevert om financieel gezond te blijven."

Handige tools

Cpro

Cpro is het gratis online kostprijberekeningsprogramma van Buildwise. Het bevat ook een resem calculatiefiches en voorbeelden: cpro.buildwise.be

Calc & Go

Buildwise ontwikkelde een tool om een uurloon uit te rekenen voor jezelf als zaakvoerder. Een voor eenmanszaken zonder personeel en een voor vennootschappen en eenmanszaken met personeel: www.buildwise.be (tools)

Regieloon

Bouwunie heeft een eenvoudige tool om een uurloon in regie voor een arbeider uit te rekenen: www.bouwunie.be/tool-regieloon

Podcasts

Graag wat inspiratie? Of voorbeelden van hoe collega's hun kostprijberekening aanpakken? **Bouwunie** heeft enkele relevante podcasts, je vindt ze op: bouwunie.be/podcasts en bouwunie.be/media

En ook deze nog

Digitale tools kunnen je helpen om efficiënter te werk te gaan en een meer onderbouwde prijsofferte te maken. We denken dan bijvoorbeeld aan het gebruik van een 360° camera waarmee je snel een hele ruimte capteert en al grosso modo opmeet. Of aan een drone om een foto of film te maken van een moeilijk bereikbare plaats zoals een dak.

Info

Bouwunie organiseert regelmatig in samenwerking met de specialisten van Buildwise opleidingen waarmee je de kostprijsberekening helemaal onder de knie krijgt. Neem een kijkje op onze activiteitenkalender (www.bouwunie.be/activiteiten) voor de eerstvolgende data.

Voor meer info over deze pocket kan je terecht bij Anja Larik, economisch adviseur van **Bouwunie**.

 +32 2 588 42 01

 anja.larik@bouwunie.be

De redactie van deze adviespocket heeft gestreefd naar een maximale betrouwbaarheid van de gepubliceerde informatie waarvoor zij echter niet aansprakelijk kan gesteld worden. De adviespocket vormt een algemene benadering, zonder concrete oplossingen en antwoorden te bieden aan reële en concrete situaties. Bouwunie wijst dan ook elke aansprakelijkheid af voor schade van welke vorm ook die voortvloeit uit het gebruik van de aangeboden informatie.

Bart

Aannemer

Frank

Accountant SBB

Ons idee van een resultaatbespreking: op een stapel palletten

Waar je keuzes maakt, is niet zo belangrijk. Zolang het maar de juiste zijn. Ons idee van samenwerken is méér dan enkel zorgen dat je boekhouding klopt. Als ondernemer wil je een accountant die met je meedenkt, maar je ook adviseert én uitdaagt. Zelfs op de werf.

Samen slim ondernemen
begint op sbb.be/bouw

**BOUW
UNIE**

De basis voor
elk bouwbedrijf

BOUWUNIE

Maria-Theresialaan 35

1800 Vilvoorde

 +32 2 588 11 00

 info@bouwunie.be | www.bouwunie.be